

ETT LYCKAT UPPROP

#utgrävningpågår fungerade som det var tänkt. De kvinnliga arkeologerna vakar över varandra och kärnan i gruppen står stark två år efter #metoo. En märkbar förändring till det bättre har skett.

AV PER LINDAHL

Petra Rudd

NÄR #METOO briserade 2017 gick Petra Rudd, verksam i Göteborg, med i uppropet för akademiker. En kvinna som läst arkeologi vid samma universitet vittnade om att en handledare där krävt sex i utbyte mot hjälp.

Petra Rudd, som arbetat inom uppdragsarkeologin i 20 år, insåg att det behövdes ett upprop även för arkeologer, och hennes eget vittnesmål blev sedan startskottet till #utgrävningpågår som snabbt fick 700 medlemmar, varav många studerat arkeologi och drabbades redan som studenter. Uppropet står kvar starkt även när metoo-vågen nu mattats av. Hon tror att det beror på att de snabbt ändrade inriktning från enskilda vittnesmål till övergripande maktstrukturer, aldrig stängde ner gruppen samt att gruppen är så pass liten så att den aldrig blev överblickbar.

Samordningsgruppen för alla #metoo-uppropen visar att många har problem. Arkeologerna har haft lättare att få fram en handlingsplan där andra fastnat redan

i planeringsstadiet. Andra problem är till exempel att stöd uppifrån saknats, som för poliserna.

Administrationsgruppen i #utgrävningpågår har kunnat koncentrera genomslaget upp på högsta nivå eftersom de är inflytelserika och fast anställda i en mansdominerad bransch där uppdragen är sällsynta.

Dessutom har de fått gehör från männen, även om vissa initialt uttryckte sig förminskande. Några gör det fortfarande, enligt Petra, oftast samma män som förekommer i vittnesmålen. Målet är inte att sätta dit enskilda förövare, eller ens ha fokus på enskilda i gruppen. Fokus ligger på hur de stora strukturerna ska förändras.

– Majoriteten av männen har sagt »heja!«, säger Petra Rudd. Det är gött att kunna gå på julfest utan att först diskutera hur vi ska undvika gubbarna.

– Men de flesta män är bra, det har haft positiv effekt att vi inte hängt ut någon och rensade bort namn bland vittnesmålen. Ingen behövde gå i försvar, säger Petra.

Hon tror att många förövare inte ens förstår att de gör fel, utan är invaggade i att bete sig på ett visst sätt. Det handlar om maktstrukturer tillsammans med tystnads-kultur – ju tystare desto sämre.

Men borde inte enskilda förövare få konsekvenser?

– Det är inte vår sak att avgöra, vi vill omöjliggöra en fortsättning, säger Petra Rudd. Vi följer upp kontinuerligt och vet precis vilka både förövarna och de drabbade är. Förövarna har det inte så lätt längre.

Petra berättar att när #metoo kom så frigjordes en undertryckt energi. Alla hade

vetat om trakasserierna men nu kunde kvinnorna säga ifrån högt utan malplacerad skam.

Sämre går det för #akademikeruppropet – särskilt universiteten är strikt hierarkiska och lider av dålig arbetsmiljö med sexistisk jargong.

– Göteborgs historiska studier är extra drabbat, säger Petra Rudd. Folk gråter på toaletten.

Hon hoppas att många studenter kommer till konferensen »Vägskalet – arkeologin före och efter #utgrävningpågår« i april, där även #akademikeruppropet är inbjudna, och att konferensen kan få universiteten att jobba mer aktivt med problemen.

Även internationellt står sig de svenska arkeologernas upprop bra och de ska bland annat hålla en egen session om #metoo på en europeisk konferens i augusti. De svenska kvinnliga arkeologerna har en bra blandning i styrgruppen, med två medlemmar från uppdragsarkeologin och två från universiteten, samt även arkeologiska samfundets ordförande. Det ger bredden som behövs.

Petra ser ljusst på framtiden. Nyligen lämnade alla kvinnliga arkeologer helt sonika en arbetsplats när män från byggbranschen gick över gränsen:

– Det hade inte gått för tio år sedan. Nu har vi kanaler så vi kan fånga upp drabbade direkt, de vet vart de ska vända sig. Framtiden kan bara bli bättre, jag tror min dotter kommer att kunna studera på helt andra villkor.

PER LINDAHL är frilansjournalist.